

TEHNICI NARATIVE

Prof. Nicula Nelia

POLIEDRUL: sunt surprinse aceleași realități din unghiuri diferite, rezultă diferențe de percepție și interpretare;

ex. *Nuntă în cer* de Mircea Eliade

JURNALUL: relatarea se face la pers. I, se observă analiza, monologul și sinceritatea consemnării evenimentelor;

ex. *Jurnalul fericirii* de N. Steinhardt; *Jurnal* de M. Sebastian;

Maitreyi de Mircea Eliade (jurnalul = structură a operei epice, permite reveniri, adăugiri, explicații etc.)

DECONSTRUCTIVISMUL: este anulată ideea de construcție perfect logică, unitară și încheată, cititorului i se oferă fragmente disparate, aparent aleatorii, dintr-un întreg ce-și dezvăluie totuși coerența; (specific prozei moderne)

ex. Patul lui Procust de Camil Petrescu

ANTICIPAREA: începutul operei conține indicii suficiente pentru orientarea așteptării cititorilor; (specific prozei tradiționale)

ex. Mara de Ioan Slavici

PLURIPERSPECTIVISMUL: un fenomen sau un personaj este studiat sau analizat dintr-o varietate de perspective, conferă autenticitate narațiunii

ex. discuțiile despre război din *Pădurea spânzuraților* de L. Rebreanu, portretul Otiliei din *Enigma Otiliei* de G. Călinescu

INTROSPECȚIA: este o modalitate de analiză psihologică care presupune observarea fenomenelor propriiei conștiințe, autoanaliză;
ex. *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război* de C. Petrescu

RETROSPECȚIA: prin intermediul amintirii personajul se întoarce în trecut, în scopul analizării trăirilor, faptelor, stărilor provocate de un anumit eveniment sau persoană;
ex. Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război de C. Petrescu

FOCALIZAREA: apropierea de obiectul analizei sau de nucleul unei acțiuni se face treptat (tehnică preluată din arta cinematografică)
ex. începutul romanului Ion de Liviu Rebreanu

BASORELIEFUL: reliefarea trăsăturilor unui personaj/obiect/detaliiu cu mijloace specifice literaturii(cuvinte, imagini, simboluri) (tehnică preluată din sculptură)

ex. personajul Aglae din *Enigma Otiliei* de G. Călinescu

MEMORIA INVOLUNTARĂ: rememorarea instantanee a unor momente din trecut, declanșată de anumite obiecte, persoane, senzații, gânduri etc. (preluată de la M. Proust)

ex. scena „rochiei albastre” din *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război* de C. Petrescu

COLAJUL: alăturarea mai multor elemente aparent disparate (mai este numit și intertextualizare), apare și în pictură
ex. Enigma Otiliei de G. Călinescu (narațiunea propriu-zisă, lista de cheltuieli a lui Moș Costache, textul scrisorii Otiliei, cel al unei cărți poștale, scurte fragmente în limba franceză), *Patul lui Procust* de C. Petrescu (jurnalul lui Fred Vasilescu, scrisorile lui Ladima, scrisorile doamnei T, epilogul I și epilogul II, un articol de ziar)

RELATIVIZAREA PERSPECTIVEI: pe lângă naratorul auctorial (obiectiv, omniscient și omniprezent) sau a naratorului personaj este introdusă o altă voce care completează cu o nouă viziune, universul epic;
ex. Titu Herdelea în romanul *Ion* de L. Rebreanu,
Niculaie Moromete în romanul *Moromeții II* de M. Preda

FLASHBACKUL: scurte priviri înspre trecut prin care se deschid perspective noi asupra subiectului/temei (specific prozei moderne/postmoderne)
ex. *Tratament fabulatoriu*, *Zmeura de Câmpie* de Mircea Nedelciu

ANALIZA PSIHOLOGICĂ: este studiată evoluția exterioară a unui personaj, cu ecouri în devenirea sa interioară; este realizată de narator și e orientată dinspre exterior spre interior;

ex. Ciuleandra de L. Rebreanu

INVESTIGAȚIA: cercetarea motivațiilor și trăirilor unui personaj, provocate de o stare, de o boală, de o obsesie etc.

ex. Concert din muzică de Bach de H. Papadat-Bengescu

OBSERVAȚIA: notarea, fără explicații sau comentarii, a traiectoriei psihice, comportamentale, atitudinale etc. a unui personaj;

ex. În vreme de război, O făclie de Paște de I.L. Caragiale

ALTERNAREA VOCILOR NARATIVE: introduce principiul relativității, al subiectivității, al discontinuității faptului epic, surprins în planuri și cu mijloace diferite;

ex. Femeia în roșu de Adriana Babeți, Mircea Nedelciu, Mircea Mihăieș

ÎNCASETAREA: (numită și inserție, povestire de tip „matrioșca”) proiecția unei povești, a unei istorisiri într-o altă narațiune mai amplă, care se poate constitui într-o ramă;

ex. Hanul Ancuței de M. Sadoveanu

ÎNLĂNȚUIREA: secvențele epice decurg una din alta (în proza clasică)

ex. Mara de Ioan Slavici

DIGRESIUNEA: abatere de la subiect, sub forma unei explicații, a unei reflecții, a unei descrieri, care contribuie la nuanțarea temei; *ex. Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război* de C. Petrescu

MONOLOGUL INTERIOR: vorbirea unui personaj cu el însuși, fie cu voce tare (*ex. Ilie Moromete* în scena în care încearcă să apere paiele de ploaie, săpând un șanț lângă căpiță), fie în gând (*ex. Fred Vasilescu*), fie sub formă epistolară (*ex. Ladima*)

PANORAMAREA: o privire generală, de ansamblu, asupra unui spațiu/mulțimi/epoci
ex. prezentarea câmpiei Bărăganului în romanul *Enigma Otiliei* de G. Călinescu

FLUXUL CONȘTIINȚEI: aduce în prezentul narațiunii, în mod aleatoriu, imagini din trecut, dar și din viitorul unui personaj; sunt depășite granițele dintre conștient și subconștient, dintre vis și realitate; libertate totală a gândului = dicteu automat
ex. *Tratament fabulatoriu* de M. Nedelciu

ELIPSA NARATIVĂ: omiterea intenționată a unor episoade, întâmplări, discuții dintre personaje, sporind suspansul, tensiunea epică; accentuează impresia de autenticitate, de fapt trăit;

ex. Patul lui Procust de C. Petrescu

INTERVERTIREA CRONOLOGICĂ: schimbarea ordinii momentelor subiectului sau pendularea între mai multe planuri temporale;

ex. La țigănci de M. Eliade

AMBIGUIZAREA PLANURILOR NARATIVE: se realizează voluntar;

ex. *Sărmanul Dionis* de Mihai Eminescu
Cum să uiți o femei de Dan Lungu

INSERTIA LIVRESCĂ: introducerea unor citate, fragmente, replici etc. din alte opere, care capătă o nouă semnificație în contextul dat;

ex. *Istoria unui galbân* de V. Alecsandri

FINALUL DESCHIS: refuză să dea rețete de interpretare a acțiunilor și a personajelor; invită cititorul să se implice el însuși, ca un al doilea autor;

ex. *Nopti la Serampore*, *La țigănci* de M. Eliade

RECURENȚA: reluarea unui simbol, a unei imagini, a unei metafore etc, în scenele sau momentele cheie ale unei opere;

ex. *lumina* în romanul *Pădurea spânzuraților* de L. Rebreanu

DERULAREA CINEMATOGRAFICĂ: se creează cu ajutorul descrierii imaginii ce rămân imprimată în mintea cititorului, ca fiind definiții pentru un timp, un spațiu, o atmosferă, un context istoric; ex. prezentarea drumului care intră în satul Pripas din romanul Ion de L. Rebrean, a caselor, a unor simboluri cum este „Hristosul de tinichea”

PRIM-PLANUL: fixează atenția asupra unui fenomen/ unei stări/ imaginii a personajului etc., cu semnificație specială în ansamblul operei; ex. imaginea lui Ion sărutând pământul

CONTRAPUNCTUL: se bazează pe realizarea unui răspuns, în alt plan narativ, la o situație, la un personaj sau la un conflict din planul principal al textului;

ex. nunta lui Ion și a Anei din planul vieții țăranilor - nunta Laurei și a lui Pinte, din planul vieții intelectualității rurale; Otilia ca imagine a feminității - Aurica, o ipostază deformată a aceleiași idei

AMPLIFICAREA CONFLICTULUI: are rol esențial în construirea graduală a palierelor narrative, care pornesc totuși de la același nucleu;
ex. scena horei din romanul *Ion* de L. Rebreanu dezvăluie aproape toate conflictele din opera care vor crește gradat

REZUMATUL: prezentarea succintă de către narator a acțiunilor personajelor, pentru a comprima o perioadă mai îndelungată din evoluția lor;
ex. *Moara cu noroc* de I. Slavici; epilogul autorului din *Patul lui Procust* de C. Petrescu

Bibliografie:

Camelia Gavrilă, Mihaela Doboș - *Noțiuni de teorie literară, limbă și comunicare*, editura Polirom, 2010